

Õpilasi vaevab kooliväsimus

Koolid annavad nädala jooksul lastele lubatust rohkem tunde

Malle Pajula

malle@epl.ee

Koos koduste ülesannete tegemisega võib kooliõpilaste tööpäev olla 12 tunni pikkune, samal ajal kaitseb nende vanemaid kaheksatunnise tööpäeva seadus. Tüüpiline kooliväsimuse põdeja on usin linnatüdruk või kaugel koolis käiv maalaps, nendivad tervisekaitsjad.

“Võib-olla tüdrukud on usinamad ja õpivad nii palju,” arvasid Tallinna Saksa Gümnaasiumi poisid Siim Plakso ja Sander Roosik, kes teevad kodus õppetükke tunni aja ringis. Ometi tunnevad nemadki end mõne koolipäeva järel väsinuna.

Viiendas klassis käival Siimul on päevas kuus kuni seitse tundi, aasta nooremal Sanderil enamasti viis. “Veerandi lõpus oli palju kontrolltöid, siis tuli kauem õppida, päris raske aeg oli,” rääkisid nad pärast tunde palli mängides.

Koolid rikuvad seadust

Neljanda klassi tüdruk Katariina Reitalu teeb kodus vähemalt tund aega koolitööd. “Kui ma suuremaks saan, siis läheb kindlasti kauem. Praegu õpivad viis tundi kodus ainult need, kel mõni aine hästi välja ei tule,” rääkis Katariina. Talle on nädala kõige väsitavam päev reede. “Praegu on matemaatikas pikad ja keerulised asjad teha,” lisas ta.

Kahe lapse ema Anne Lill usub, et jutud laste ülekoormusest on natuke liialdatud. “Meil pole ju normegi, mis see üle piiri minev koormus on,” nentis ta.

Lille arvates on lapse kooliväsimuse taga eelkõige suur kodune surve, mil panakse laps nii-öelda strateegilistes ainetes, nagu näiteks arvutiõpetus, lisatunde võtma. “Seda tehakse, et laps pääseks edukate maailma, aga laps tahab vahel lihtsalt laps olla ja kui selleks aega anda, tuleb ta ka muuga toime,” on terviseedendajana töötav Lill veendunud. Oma tavaprogrammiga koolis käiva lapse puhul pole ta ülekurnatust märganud.

“Nädalakooormus ületab

kolmandikus Eesti koolides seadusega lubatud tundide arvu,” nentis 400 kooli õppekorraldust uurinud Jõgeva-maa tervisekaitsetalituse vaneminspektor Antonina Järviste. “Paraku lapsevanemad tihti ise soodustavad seda ja paluvad näiteks koolilt juurde inglise keele tunde,” ütles Järviste. Tema sõnul näitas uuring, et ka tundide vaheajad olid 8,9 protsendil koolidest lühemad kui 10 minutit: “Lubamatu on nõnda minna laste puhkuse kallale. Ka pikapäevarühmas tihti ei puhata, vaid õpitakse.”

Järviste sõnul kulub eestikeelse kooli üheksanda klassi õpilasel nädalas kodutöödele keskmiselt kümme tundi. Samas näitas aga vestlus õpetajatega, et nemad sooviksid veel nelja tundi enamgi. Eriti tömahukateks nimetasid õpilased matemaatikat, ajalugu, keemiat ja võõrkeeli.

“Veel rangemad oldi aga kodutööde suhtes vene koolides. Nende õpilastel tuleb nädalas teha keskmiselt 16 tundi koduseid ülesandeid, pedagoogid lootsid aga, et pärast koolipäeva õpitakse 18 tundi nädalas,” ütles Järviste. Ta nimetas enim koormatud õpilasteks linnatüdrukuid, kes on püüdnud ja usinad ning kes hea tulemuse nimel pingutavad. Samuti on väsinud maalapsed, sest nad peavad kaugel kooli sõitma. “Näiteks Ida-Virumaal on mõnes koolis enne kella kaheksat hommikul null tund. Nii tulevad maalapsed kaugemalt juba kella seitsmeks kooli,” ütles Järviste.

“16 tundi kodutööd nädalas ajab ju lausa ihukarvad püsti,” vangutas Tallinna haridusameti juhataja Erki Piisang pead ja tõi võrdluseks nõukogude aja, mil oli keskkooliosa nädalane kodutööde norm kõigest kuus tundi. Ta nentis, et koolid ei tunneta vastutust, mis on õppekava loomisel

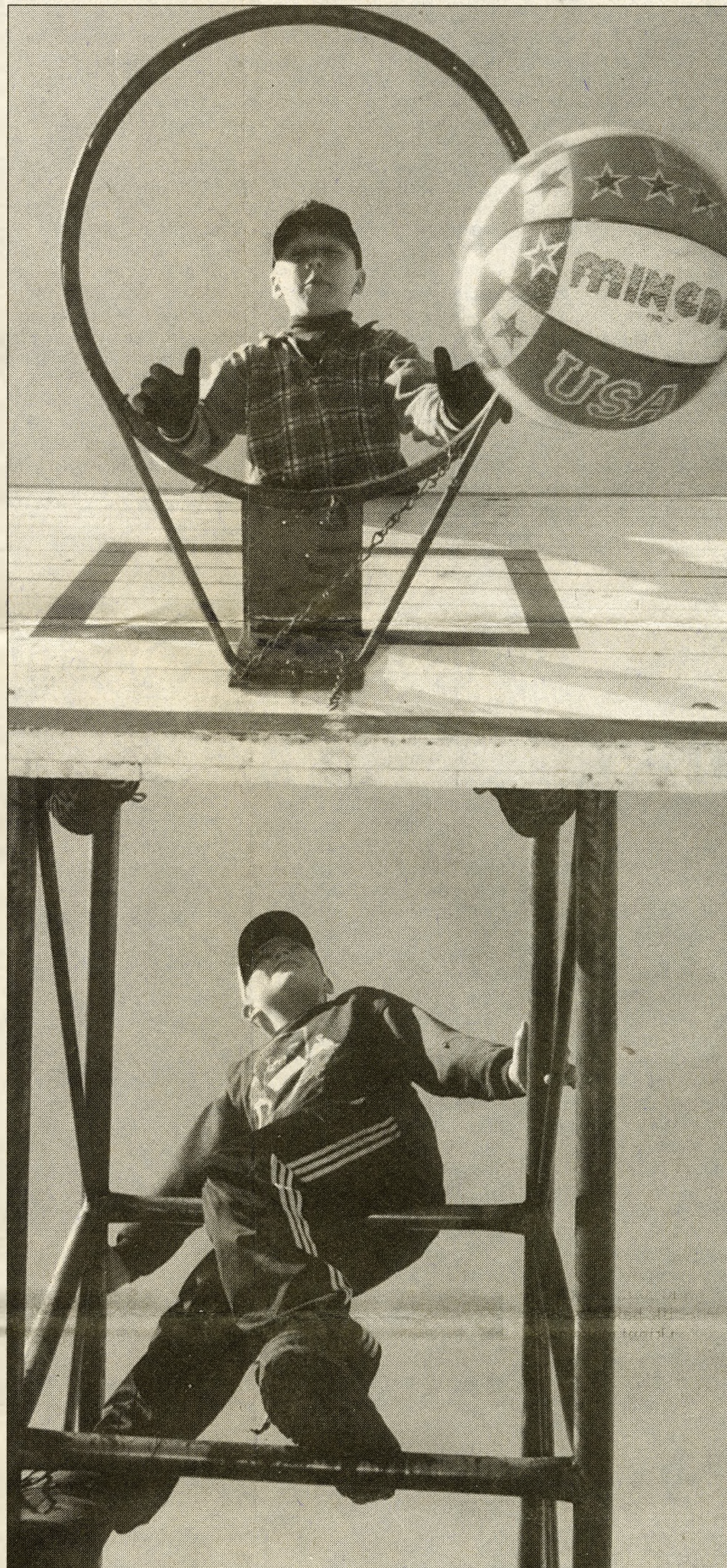
nende kätte antud. Nii on ta laste füüsiatundide materjale vaadates leidnud asju, mida õppis ise Pedagoogikaülikoolis kolmandal kursusel tuumafüüsika osas. “Kas ikka peab juba keskkoolis nõnda kõrgel tasemel olema? Paistab, et süvaõpet andes see aina süveneb ja süveneb ning nii kaob lõpuks piir gümnaasiumi ja kõrgkooli vahelt,” leidis Piisang ning tõi näiteks oma tütre, kes õppis koolis üht ainet sellisel tasemel, et kõrgkoolis seda arvestati ja ta ei pidanud sama asja uuesti enam üle õppima.

Tunniplaanid õpetaja huvide järgi

Harjumaa ja Tallinna tervisekaitsetalituse direktori Rein Rannamäe sõnul põhjustavad laste kooliväsimust eelkõige pikad päevad, viiele minutile lühenenud vahetunnid ja mitu ühele päevale kuhjunud kontrolltööd. Talituse tehtud uurimuse järgi on veerandite lõpus ühel päeval tihti kaks-kolm kontrolltööd.

“Kõige raskem on neil õpilastel, kes koju tulles ei vaheta lihtsalt õpikuid kotis järgmise päeva tarvis välja, vaid tõesti hoolsalt õpivad,” tõdes Rannamäe eelmise nädala lõpus peetud konverentsil “Kooli tervishoid 2000”. Tema sõnul on 11.–12. klassidel 32–35 õppetundi nädalas, millele lisanduvad veel vabaained ja ka mitu tundi koduülesandeid. “Nii võib kujuneda õpilase tööpäev 12-tunniseks, samal ajal kui ta vanemaid kaitseb kaheksatunnise tööpäeva seadus,” ütles ta ja lisas, et pikk koolipäev vähendab ka selle edukust.

“Õpetajad peaksid huvi tundma, kuidas nende aineid vastu võetakse,” nentis Rannamäe, kelle sõnul on tunniplaanid aga just pedagoogikesksed ja loodud selle järgi, kuidas mõni õpetaja saab kooli tulla ning kuidas on tal kõige mugavam.

“Me õpime kodus pärast kooli kohe ära, nii tund aega läheb,” ütlesid Saksa Gümnaasiumi õpilased Sander Roosik (üleval) ja Siim Plakso kooli õuel palli mängides. Nad usuvad, et vanemates klassides nad enam nõnda väikese õpiajaga ei pääse. MARKO MUMM

Õpilase koormus

SUURIM LUBATUD NÄDALAKOORMUS:

1. klassis 20 tundi;
2. klassis 23 tundi;
3. ja 4. klassis 25 tundi;

5. klassis 28 tundi;
6. ja 7. klassis 30 tundi;
8. klassis 32 tundi;
9. klassis 34 tundi;
- 10.–12. klassini 35 tundi.

Koolid rikuvad seadust ja tervist

■ Ants Eglon, haridusministeeriumi korraldustalituse juhataja:

“Meile on teada mitu juhus Tallinna koolidest, kus tõepoolest on suurendatud mõne õppeaine nädalatundide arvu ja toodud sel moel õpilaste tervis ohvriks. Kui õpilased või lapsevanemad on nendes küsimustes meie poole pöördunud, siis on meie järelevalvetalitus sellele kohe ka reageerinud.

On ilmne, et kui ühe klassi mingi õppeaine tundide arvu suurendatakse, siis tehakse seda teise klassi mingi õppeaine tundide arvelt. Koolis kujuneb kummaline olukord ja arusaam: paremat ja mahukama sisuga haridust tahetakse anda teiste õpilaste arvelt.

See on probleemi eetiline külg. Kuid peamine on see, et rikutakse seadust.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse paragrahv 24 lõige 5 sätestab: ühes õppenädalas on viis õppepäeva. Õpilaste nädalakoorus õppetundides määratakse kooli õppekavaga. Suurim lubatud koormus kasvab klassist klassi ja ulatub 20 tunnist 35-ni.

Seadus sätestab sellegi, et õppetundide arv ja nende järjekord õppepäevas määratakse tunniplaaniga, mille kinnitab kooli direktor (juhataja). Võib arvata, et see tundide arv nädalas on õpilasele koormav, kuid kui seda veel suurendatakse, siis on asi tõesti korrast ära. Lapsevanemad on meie poole laste suure koormuse ja väsimuse murega ka pöördunud. Selliste muredega võib pöörduda edaspidigi haridusministeeriumi järelevalvetalituse poole.”

Pikema õppeaasta mõtet tasub arutada

■ Paar aastat tagasi kaalus haridusministeerium võimalust kooliaastat pikendada. Tervisekaitsjad on nüüd selle ühe kooliväsimuse leevendamise võimalusena välja pakkunud. Kas lähiaastatel võivad lapsed juba augustis kooliaastat alustada?

“Sel aastal pole seda teemat küll jutuks võetud. Meie 175-päevane kooliaasta on samas aga Euroopa üks lühimaid. Seal käivad lapsed aastas koolis keskmiselt 185 päeva ringis. Ka meil on kaalutud kooliaasta kümne päeva võrra pikendamist. Kummast otsast, kas kevadest või sügisest, on puhtalt kokkuleppe küsimus.

Kooliaasta pikendamise mõtted on käinud periooditi

Epp Rebane
haridusministeeriumi osakonnajuhataja

veelgi varem. Kunagi oli aga probleemiks see, et kui õpilased sügisel varem alustavad, siis jääb kartul maha. Nüüd enam ju kolhoosiskäimist takistuseks pole.

Minu meelest tasuks kooliaasta pikendamise ideed uuesti arutada. Teine tervisekaitsjate pakutud võimalus, koolinädala kuuepäevaseks tegemine, pole aga küll mingi lahendus, lapsed jäävad siis nii paljudest asjast ilma.”

Väsimus paneb lapse arsti juures nutma

■ Lasnamäe tervisekeskuse kooliarst Katrin Värik:

“Lapsed ei ütle ise, et neil on kooliväsimus. Nad tulevad lihtsalt minu kabinetti ja ütlevad: “Arstitädi, mul on paha olla” või “mul valutab kõht”. Nii tuleb laps rääkima saada, mis see “paha olla” tema jaoks ikka tähendab. Täpsem küsimine võib välja viia isegi pisarateni. Siis võib lisaks väsimusele või muudele muredele näiteks välja tulla, et hommikul

pole laps kodus söönud ja ta pole ka sooja koolilõuna sööjate seas. Õpilased pole harjunud ega õppinud kodust toitu sööma ega tea, mis on näiteks supp. Paljudel vanematel pole aega selliseid koduseid toite teha. Nii peab mõni laps terve päeva korraliku söögita vastu pidama.

Ebareaalse unistusena kõlab seegi, et koolis võiksid olla ühed raamatud ja kodus teised, nii ei peaks rasket koolikotti kaasas kandma.”